

ΠΑΣΟΚ

4η ΣΥΝΟΔΟΣ Κ.Ε. ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ

**Ο
Μ
Ι
Λ
ΙΑ**

ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΠΑΠΑΝΡΕΟΥ

ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ ΠΑ.ΣΟ.Κ.

ΑΘΗΝΑ 23 ΙΟΥΛΙΟΥ 1991

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ

4η ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ:

ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ

ΤΡΙΤΗ 23 ΙΟΥΛΙΟΥ 1991

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Αγαπητοί σύντροφοι, διαλέξαμε αυτή τη δύσκολη μέρα για όσους εργάζονται για να είμαστε κοντά στην ολοκλήρωση των συνομιλιών και επαφών του Προέδρου των ΗΠΑ με τον κ. Μητσοτάκη και τους κ. Οζάλ και Γιλμάζ, για να έχουμε μια ολοκληρωμένη εικόνα του τι συνέβη. Ηλθε, είδε και απήλθε; Τι άφησε, τι προβλήματα έχουμε μπροστά μας;

Βέβαια, δεν κομίζω γλαύκας εις Αθήνας. Είναι σαφές ότι ο Τύπος και ιδιαίτερα ο δημοκρατικός Τύπος έχουν ήδη σχολιάσει ικανοποιητικότερα τις συνομιλίες αυτές και έχουν καταλήξει στο απλό συμπέρασμα ότι η επίσκεψη Μπους σήμανε απλώς αποδοχή από την πλευρά του και από την πλευρά του πρωθυπουργού, του κ. Μητσοτάκη, της τετραμερούς και όλα τα οποία η τετραμερής σημαίνει, κάτι το οποίο ασφαλώς δεν ανεμένετο σε μια επίσκεψη τέτοιας μορφής. Ανεμένετο από μας, αλλά ασφαλώς όχι από τους κυβερνητικούς παράγοντες.

Χαρακτηριστικό αυτής της επίσκεψης στην Αθήνα είναι η έλλειψη οποιουδήποτε διαλόγου με την αντιπολίτευση. Και πραγματικά, όταν υπάρχει μία κυβέρνηση που στηρίζεται σε μία οριακή κοινοβουλευτική πλειοψηφία, αποτελεί μειοψηφία στη λαϊκή βάση, πώς μπορεί να χειρίζεται θέματα τέτοιων εθνικών διαστάσεων, χωρίς να έχει το συναίσθημα ευθύνης, τουλάχιστον για να ακουστούν και οι γνώμες της αντιπολίτευσης, εφόσον βεβαίως έχει υπάρξει ενημέρωση.

Και είναι σαφές ότι η ενημέρωση την οποία προσέφερε ο κ. Μητσοτάκης και στην οποία δεν προσήλθα εγώ, δεν ήταν ενημέρωση, αλλά ήταν αποπροσανατολισμός. Διότι, ασφαλώς, οι ενημερωθέντες άλλα άκουσαν εκεί και άλλα είδαν να συμβαίνουν. Το λέω αυτό, διότι αποτελεί μία μεγάλη ευθύνη της κυβέρνησης και του κ. Μητσοτάκη, η οποία δεν μπορεί παρά να καταγραφεί ως μία ευθύνη πρώτης κατηγορίας.

Στην Αγκυρα έληξε οποιαδήποτε αμφισβήτηση, σε ό,τι αφορά τις θέσεις των ΗΠΑ στο Κυπριακό. Και δικαιώθηκαν απόλυτα, βέβαια, οι προβλέψεις, δυστυχώς απαισιόδοξες, του ΠΑΣΟΚ. Ο Πρόεδρος Μπους συμφώνησε με τις θέσεις Οζάλ στο Κυπριακό. Συγκεκριμένα - για να δούμε τι είναι αυτό - αποδέχθηκε την τετραμερή.

Πρώτον - να πούμε κάτι απλούστατο - δεν υπάρχει τετραμερής, υπάρχει διμερής. Απ' την ώρα που πας στην τετραμερή, μιλάς για διμερή, άρα για ελληνοτουρκικό πλαίσιο. Αυτό σημαίνει κατάργηση της Κυπριακής Δημοκρατίας, η

οποία είναι χώρα - μέλος του ΟΗΕ, δεν είναι κάποιο σχήμα κοινοτικό. Είναι χώρα - μέλος του ΟΗΕ, είναι χώρα συνδεδεμένη με την ΕΟΚ. Αυτή καταργείται, όταν δεν συμμετέχει στο διάλογο, που αφορά τη λύση του Κυπριακού.

Σημαίνει, επίσης, αναγνώριση δύο πολιτικά ισότιμων κοινοτήτων. Εκεί είναι το πρόβλημα. Ισότιμες κοινότητες. Και έμμεσα, πλην σαφώς, σημαίνει αναγνώριση και της εισβολής και της κατοχής από τουρκικά στρατεύματα, δηλαδή αποδοχής των τετελεσμένων. Πράγματι, τόσο βάρος έχει η διαδικαστική επιλογή της τετραμερούς. Σημαίνει όλα αυτά και τίποτε ολιγότερο.

Είπαμε πως η τετραμερής είναι στην πράξη διμερής. Το Κυπριακό θα λυθεί σύμφωνα με αυτή την απόφαση του Προέδρου Μπους, στα πλαίσια ενός ελληνοτουρκικού διαλόγου, υπό την υψηλή εποπτεία των Ηνωμένων Πολιτειών. Αυτό που ήταν πάντα θέση τουρκική, ότι το Κυπριακό είναι ελληνοτουρκικό θέμα, είναι μια θέση που καμιά ελληνική κυβέρνηση δεν είχε ποτέ αποδεχθεί.

Και η δική μου, πραγματικά, πολιτική σταδιοδρομία, η οποία αρχίζει το '63 περίπου, συνδέεται απόλυτα με το Κυπριακό και συνδέεται απόλυτα με μια θέση που όλοι στήριζαν - και της συμπολίτευσης και της αντιπολίτευσης - ότι το Κυπριακό είναι διεθνές θέμα εισβολής και κατοχής, παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ετσι, γίνεται τώρα αποδεκτή, γιατί ο κ. Μητσοτάκης δεν άφησε καμία αμφιβολία ότι η τετραμερής είναι αποδεκτή - "δεν είναι η καλύτερη λύση", είπε, άρα είναι καλή, άλλο το καλή και άλλο το καλύτερη. Εν πάση περιπτώσει, δεν τίθεται υπό αμφισβήτηση.

Και κάνουμε μία διαπραγμάτευση ελληνοτουρκική, όταν στρατιωτικά η Τουρκία σαφώς είναι ισχυρότερη της Ελλάδος, είναι πλησιέστερη προς την Κύπρο - όχι απλώς πλησιέστερη, αλλά έχει άμεση πρόσβαση στην Κύπρο η Τουρκία, οι Ενοπλες Δυνάμεις της Τουρκίας - ενώ εμείς βρισκόμαστε τόσο μακριά, ώστε να μην μπορούσαμε να δώσουμε την αεροπορική κάλυψη που σύγχρονοι πόλεμοι οπωσδήποτε απαιτούν.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες και υπό την εποπτεία των ΗΠΑ, που ταυτίζονται με την τουρκική θέση - διότι πρέπει να δούμε ότι ο Πρόεδρος Μπους δεν είπε απλώς "προτείνω τετραμερή", "συμφωνώ με τον κ. Οζάλ και προτείνω τετραμερή" είναι η ακριβής τοποθέτηση - κάτω απ' αυτές τις συνθήκες, η διαδικασία αυτή που μπορεί να οδηγήσει;

Ο Οζάλ, επίσης - κι είναι κάτι το οποίο δεν παρατηρήθηκε επαρκώς, είναι δυο-τρεις λεξούλες στον Τύπο, αλλά καθόλου αδιάφορες, πολύ σημαντικές - ο κ. Οζάλ κατέστησε σαφές πως στον ελληνοτουρκικό διάλογο, τη λεγόμενη τετραμερή για τη λύση του Κυπριακού, θα μπει στο τραπέζι και το θέμα του Αιγαίου. Αυτό δεν το

πρόσεξαν πολλοί. Που σημαίνει - πραγματικά, είναι ίσως το πιο σημαντικό και το πιο επικίνδυνο από κάποια πλευρά της υπόθεσης αυτής - υπάρχει μία τάση να λέει το Κυπριακό είναι ένα θέμα. Υπάρχει αυτή η τάση. Αλλά εμείς έχουμε πιο καυτά θέματα. Είναι το Αιγαίο, είναι η Θράκη, είναι τα Σκόπια.

Ομως, δεν είναι έτσι η εξέλιξη των πραγμάτων, δεν συμπίπτει με αυτή τη θέση, γιατί η Τουρκία θα καθίσει σε τραπέζι όπου το Κυπριακό θα είναι ένα από τα θέματα τα ελληνοτουρκικά. Εκεί έχουμε ξεφύγει, πλέον - εκτός από τους τύπους - από τη διεθνή διάσκεψη - και εκεί μέσα θα είναι "do o des" και θα αφορά Αιγαίο και θα αφορά εξοπλισμό των νήσων και θα αφορά εναέριο χώρο και θα αφορά υφαλοκρηπίδα. Έχουμε μπει σε αυτή τη διαδικασία, που ταυτόχρονα θίγει καιρία όλα τα κυριαρχικά δικαιώματα της χώρας μας, την εθνική μας κυριαρχία, την εδαφική μας ακεραιότητα. Αφήστε το δύσκολο στόχο της εθνικής ανεξαρτησίας, ας μείνουμε σ' αυτά.

Βεβαίως, ο κ. Μπους δεν παρέλειψε και στη Βουλή, όταν αναφέρθηκε στην πρωτοβουλία του κ. Μητσοτάκη για την τριεθνή, την οποία εχαιρέτισε, χωρίς καμία δυσκολία είπε ότι αυτή η πρωτοβουλία αφορά την τριεθνή - όχι τη λέξη "τριεθνή" - και το Αιγαίο. Αρα, το "και το Αιγαίο" το βρίσκουμε και στις φράσεις του Προέδρου Μπους και στις φράσεις του Προέδρου Οζάλ.

Ετσι, γίνεται πια σαφές πως άρχεται ελληνοτουρκικός διάλογος εφ' όλης της ύλης: Κυπριακό, Αιγαίο, Θράκη. Κι αυτό, κάτω από την καθοδήγηση, τις καλές υπηρεσίες, καταλυτικές υπηρεσίες, των ΗΠΑ.

Αναφέρομαι στη Θράκη, η οποία δεν απετέλεσε μέγα θέμα των συζητήσεων, μεταξύ Μπους, Μητσοτάκη - Μπους - Γιλμάζ - Οζάλ, διότι, πρώτον, η λύση που θα δοθεί στο Κυπριακό θα γίνει πρότυπο αναμφισβήτητο και για τη Θράκη. Δεν πρέπει να 'χουμε γι' αυτό αμφιβολίες. Δεύτερον, διότι υπάρχει η έκθεση του State Department, η οποία έμμεσα πλην σαφώς εγείρει το θέμα ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Θράκη, τη Δυτική Θράκη.

Και υπάρχει το "Helsinki Watch" ("Ο παρατηρητής του Ελσίνκι"), που εκδίδεται στην Ουάσιγκτον, ο οποίος έχει αφιερώσει ένα ολόκληρο βιβλίο για τις "παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων" εις βάρος των Μουσουλμάνων - ή "Τούρκων", όπως τους ονομάζει η Τουρκία - των Μουσουλμάνων της Θράκης. Και το ίδιο, βεβαίως, γίνεται και για το μακεδονικό χώρο, όπου και εκεί καταπιέζουμε φαίνεται, σύμφωνα με το "Helsinki Watch", μια "σλαβομακεδονική μειονότητα".

Αυτά για το Κυπριακό. Να συμπληρώσουμε ότι στην επίσκεψή του ο κ. Μητσοτάκης στη Μόσχα μου έκανε εντύπωση ότι από τις πρώτες του κουβέντες ήταν αυτή για την έξοχη καινούργια φωτισμένη πολιτική ηγεσία της Τουρκίας, με την οποία έχει καταστεί δυνατός ένας εποικοδομητικός διάλογος.

Δεν ξέρω γιατί έπρεπε στη Μόσχα να υμνήσει τον κ.Γιλμάζ και την τουρκική ηγεσία ή γιατί όταν παραβιάζονται τα χωρικά μας ύδατα ή ο εναέριος χώρος μας θα πρέπει να λέει ο κ.Μητσοτάκης ότι αυτό δεν είναι στις προθέσεις της Αγκυρας, ότι αυτά είναι τυχαία γεγονότα που δεν επιτρέπεται να επηρεάζουν τις καλές σχέσεις που πρέπει να αναπτύξουμε.

Διότι, βέβαια, η ευχή και η ελπίς και η παραίνεση του κ.Μπους είναι να γίνουμε καλοί και στενοί φίλοι, Τούρκοι και Έλληνες, για να εξυπηρετήσουμε πιο αποτελεσματικά, φυσικά, τα στρατηγικά συμφέροντα των ΗΠΑ στην περιοχή.

Επειδή μιλάμε όμως για τα εθνικά θέματα θέλω να κάνω ένα μικρό σχόλιο για την υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου, επειδή δεν ενεφανίσθη αυτή τη φορά. Όμως πρέπει να σας πληροφορήσω ότι αυτό που έκανε ο Μ.Θεοδωράκης παλιά, όταν μίλησε για συνεκμετάλλευση της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου, βρίσκεται ήδη στα σκαριά.

Αλλά πρέπει να σας πω ότι διαμορφώνεται ένα σύστημα εταιρειών, ένα κονσόρτσιουμ, το οποίο σήμερα περιλαμβάνει και αμερικανικές και καναδεζικές εταιρείες, οι οποίες προτίθενται να αναλάβουν τη συνεκμετάλλευση του πετρελαίου του Αιγαίου. Αυτό θα είναι ανακοίνωση. Πότε θα είναι δεν γνωρίζω και υπό ποιές συνθήκες. Μην έχετε καμία αμφιβολία όμως ότι είναι αληθές, η πηγή είναι απολύτως ασφαλής.

Τώρα, γι' αυτή την περίφημη υφαλοκρηπίδα χωρίς να σας κουράσω ή να κουράσω όποιον άλλο ακούει. Η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας με βάση τη συνθήκη της Γενεύης θα οδηγούσε σε ένα αποτέλεσμα που είναι ο νόμος, ο ισχύον, εθνικά απόλυτα παραδεκτό, διότι ένα από τα βασικά και πρώτα άρθρα της συνθήκης αυτής είναι ότι τα νησιά έχουν υφαλοκρηπίδα. Η Λέσβος, η Χίος, η Σάμος έχουν υφαλοκρηπίδα.

Η Τουρκία, όπως είναι φυσικό, δεν έχει ποτέ αποδεχτεί αυτή τη λύση. Αντ' αυτού προχωρεί τη μοιρασιά της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου στα πλαίσια διμερούς διαλόγου και εδώ ή μπορεί και να δεχτεί κάποιον επιδιαιτητή, κάποια διαιτησία. Φαντάζομαι η Αμερική θα είναι η ιδεώδης επιλογή!

Η αποδοχή της συνεκμετάλλευσης σημαίνει αποδοχή της μοιρασιάς. Κι αυτό θέλω να το καταστήσω σαφές. Αλλά για να γίνει λίγο πιο σαφές θα σας πω σε κάτι που έλεγε ο Μητσοτάκης στο παρελθόν. Δεν το άκουσα πρόσφατα.

Είχε πάρει μια θέση όταν εμείς δεν προχωρούσαμε σε ευρύτερη εκμετάλλευση των κοιτασμάτων του Αιγαίου, ο κ.Πεπονής μπορεί αργότερα να θελήσει να σχολιάσει αυτό με μεγαλύτερη λεπτομέρεια. Είπε, λάθος, θα έπρεπε να γίνει εκμετάλλευση του Αιγαίου. Και πρότεινε ως τρόπο προσωρινής επίλυσης να προσδιοριστεί από την Ελλάδα ο μη αμφισβητούμενος χώρος της υφαλοκρηπίδας. Μη

αμφισβητούμενος από την Τουρκία - και από την Τουρκία ο μη αμφισβητούμενος τουρκικός χώρος και ν' αρχίσουν στους μη αμφισβητούμενους χώρους οι διαδικασίες άντλησης.

Αλλά από την ώρα που θα προσδιορίσουμε μη αμφισβητούμενες περιοχές σημαίνει ότι αναγνωρίζουμε ότι όλο το υπόλοιπο Αιγαίο είναι αμφισβητήσιμο και αμφισβητούμενο.

Γι' αυτό το λόγο ποτέ δεν δεχτήκαμε αυτή την πρόταση που ακούγεται λογική αλλά που είναι καταστροφική σε ό,τι αφορά τα εθνικά συμφέροντα στο Αιγαίο. Πρέπει να έχουμε και κάτι άλλο υπόψη μας. Ότι τα ποσοστά τα οποία θα βρεθούν για τη συνεκμετάλλευση και βέβαια και οι εταιρείες θα πάρουν κάτι, τα ποσοστά αυτά θα μεταφερθούν, θα αποτυπωθούν και στο γεωγραφικό χώρο τελικά.

Δηλαδή, αν έχει η Τουρκία 35% ασφαλώς αυτό το 35% θα είναι προς δυσμάρ των ακτών της Μικράς Ασίας και θα περιλαμβάνει οπωσδήποτε και τα δικά μας νησιά, τα οποία θα κάθονται σε τουρκική υφαλοκρηπίδα.

Αν συνδυάσουμε αυτό με το ΝΑΤΟικό πρόβλημα της επιχειρησιακής ευθύνης για την κάλυψη του Αιγαίου και αν δεχτούμε την τουρκική και αμερικανική πρόταση και ΝΑΤΟική πρόταση να μοιραστούμε τη διαφορά, να μην συμπίπτει δηλαδή με το FIR Αθηνών η περιοχή επιχειρησιακής ευθύνης της πολεμικής μας αεροπορίας, τότε θα έχουμε νησιά που θα κάθονται σε τουρκική υφαλοκρηπίδα και θα προστατεύονται - αυτό είναι το επιχείρημα - από την πιο κοντινή μεγάλη χώρα την Τουρκία και όχι από την Ελλάδα που είναι μακριά από τα ανατολικά νησιά του Αιγαίου. Το λέω αυτό διότι η λέξη "συνεκμετάλλευση" μπορεί να έχει κάποια ζεστασιά οικονομική αλλά είναι εθνικά πάρα πολύ αρνητική.

Εχοντας πει όλα αυτά θα ήθελα να τα τοποθετήσω μέσα στη γενικότερη στρατηγική των ΗΠΑ. Γιατί πρώτο έργο μας είναι η ανάλυση και η γνώση. Είναι υπερδύναμη και σαν υπερδύναμη πρέπει να τη μελετούμε και να τη βλέπουμε.

Με τη λήξη του ψυχρού πολέμου και της επιχείρησης του Κόλπου η Αμερική κατέστη η πρώτη και μόνη στρατιωτική υπερδύναμη. Κι έτσι ξεκινάει και η νέα τάξη πραγμάτων.

Έχω μια φράση που πήρα από κάτι δηλώσεις του Κόλιν Πάουελ. Ποιος είναι - γνωρίζετε - ο Κόλιν Πάουελ. Είναι ο στρατιωτικός αρχηγός, επικεφαλής των ενόπλων δυνάμεων των ΗΠΑ. Το έχω αναφέρει αυτό και αλλού αλλά αξίζει να το επαναλάβω. Λέει: "Δεν έχουμε πια την πολυτέλεια να υπάρχει απειλή για την αντιμετώπιση της οποίας θα πρέπει να σχεδιάσουμε. Αυτό που σχεδιάζουμε είναι ότι είμαστε μια υπερδύναμη. Είμαστε ο κύριος παίκτης στην παγκόσμια σκηνή, με ευθύνες παντού στον πλανήτη καθώς και με συμφέροντα γύρω από όλο τον κόσμο". Κι είναι μια

πάρα πολύ σαφής τοποθέτηση.

Και αυτός είναι ο τρόπος που αντιλαμβάνονται οι ΗΠΑ το ρόλο τους στη νέα τάξη πραγμάτων. Είναι παντού. Οπου γης και εκείνοι. Ομως πρέπει να πει κάτι κανείς σχετικά με την οικονομική τους ισχύ.

Ο ρόλος αυτός βεβαίως προσδιορίζεται αρχικά από την στρατιωτική τους ισχύ. Μην ξεχνούμε εδώ όμως πόσα δις δολάρια έδωσαν οι αραβικές χώρες, η Γερμανία και η Ιαπωνία στις ΗΠΑ για την επιχείρηση του Κόλπου. Και ρωτάει κανείς πόσες επιχειρήσεις τύπου Κόλπου μπορείς να αναλάβεις; Μιλάμε για 50 με 60 δις δολάρια.

Ασχετα όμως από αυτό η οικονομική ισχύς των ΗΠΑ είναι μειωμένη απέναντι τόσο στην Ιαπωνία όσο και στη Γερμανία. Δηλαδή μια εικόνα: ενώ η Γερμανία συμμετέχει στο διεθνές εμπόριο κατά 18% περίπου οι ΗΠΑ κατά 17% περίπου. Και η Κοινότητα, η οποία έρχεται ταχέως, κατά 40%.

Αλλά είναι πίσω και τεχνολογικά και οικονομικά. Και δεν υπάρχει αμφιβολία ότι αν όλα πάνε καλά με την ΕΟΚ, κάτι για το οποίο δεν μπορώ να σας βεβαιώσω, αυτή θα είναι η ισχυρότερη οικονομία σε παγκόσμια κλίμακα.

Διαμορφώνονται, όπως ξέρετε, τρεις περιφερειακοί γίγαντες. Η Δυτική Ευρώπη, η Γερμανία, βεβαίως ειδική περίπτωση, η βορειοαμερικανική ζώνη ελευθέρου εμπορίου που πιθανότατα θα επεκταθεί και στη Λατινική Αμερική και η λεκάνη του Ειρηνικού, έτσι λέγεται πλέον (Pacifc Basin), με επικεφαλής την Ιαπωνία.

Η οικονομική σύγκρουση είναι περίπου αναπόφευκτη για την περίοδο που διανύουμε. Και πρέπει εδώ να τονίσω ότι υπάρχει μια αναντιστοιχία ανάμεσα στη στρατιωτική δύναμη και την οικονομική δύναμη. Είναι αυτό που μπορείτε να πείτε, το σαράκι της νέας τάξης πραγμάτων, το οποίο υπόσχεται μεταβολές καθ' οδόν, αγνώστου μορφής και εκτάσεως.

Βέβαια ο πόλεμος του Κόλπου ανέτρεψε τις ισορροπίες στη Δυτική Ευρώπη. Και πάνω απ' όλα ράγισε ο άξονας Παρισίων - Βόννης. Το τονίζω αυτό γιατί έχει μεγάλες συνέπειες. Δηλαδή για να το πούμε απλά, η πολιτική ένωση της Ευρώπης δεν είναι κατά τη γνώμη μου σήμερα στην ατζέντα, στην ημερήσια διάταξη.

Υπάρχει, ναι, το σχέδιο διακρατικής συμφωνίας. Στην ουσία όμως τα βασικά θέματα άμυνας και εξωτερική πολιτική θα μείνουν στο ράφι αυτή την περίοδο. Το πλήγμα ήταν πάρα πολύ βαρύ. Και ήταν βαρύ στο θέμα του Κόλπου και έγινε βαρύτερο με το θέμα της Γιουγκοσλαβίας, όπου οι διαφορετικές απόψεις - θα έρθουμε σ' αυτό - οδηγούν σε πολύ πολωτικές απόψεις μέσα στον ευρωπαϊκό πολιτικό χώρο.

Πρέπει δε να πω τούτο. Ότι η Γαλλία ευρίσκεται σε μια αντιπαράθεση ευγενικής μορφής και περιορισμένης έκτασης με τις ΗΠΑ. Πρώτον διότι προχώρησαν στην πολυεθνική δύναμη, στην αναδιαμόρφωση του ΝΑΤΟ με πολυεθνική δύναμη ταχείας απάντησης χωρίς καν να το γνωρίζει η Γαλλία - και ενώ η Γαλλία προσπαθούσε να διαμορφώσει άλλο πλαίσιο ασφαλείας για την Ευρώπη. Και βέβαια η Γιουγκοσλαβία αποτελεί επίσης θέμα τριβής και αρκετά σημαντικό. Γι' αυτό φοβούμαι ότι η πολιτική ενοποίηση της ΕΟΚ δεν θα είναι γρήγορη κι αυτό είναι αρνητικό φυσικά για μας.

Για μας το ενδιαφέρον ήταν η συμμετοχή στη Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση. Όπως ξέρετε είχαμε κάνει αίτηση γι' αυτό. Η κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ είχε κάνει αίτηση. Απερρίφθη πρόσφατα και είχε καταστεί σαφές ότι θα επιτραπεί πιθανώς η είσοδος της Ελλάδας αλλά τότε πρέπει να μπει και η Τουρκία και η Νορβηγία παρόλο ότι δεν είναι μέλη της ΕΟΚ.

Τώρα μιλώντας για τις ΗΠΑ σαφώς λαμβάνουν υπόψη τους τη δυνατότητα αναβίωσης της ισχύος της Σοβιετικής Ένωσης. Μην ξεχνάμε ότι η Σοβιετική Ένωση δεν είναι πια η υπερδύναμη, αλλά μην ξεχνάμε πόσες πυρηνικές κεφαλές διαθέτει, έτσι ώστε πραγματικά να είναι υπολογίσιμος σαφώς παράγοντας.

Και γι' αυτό οι ΗΠΑ πιστεύω στηρίζουν ενίσχυση της αποσκίρτησης σοβιετικών μέχρι σήμερα δημοκρατιών. Κυρίως βεβαίως στη Βαλτική. Ενίσχυση επίσης της χαλαρότητας σε όποια συνομοσπονδία καταλήξει τελικά η Σοβιετική Ένωση. Επιβράδυνση και έλεγχος της όποιας οικονομικής βοήθειας δοθεί για την ενίσχυση της Σοβιετικής Ένωσης. Και επιλεκτικά βοήθεια σε ορισμένες χώρες του ανατολικού μπλοκ για τη δημιουργία ερεισμάτων.

Πέμπτον, η κοινότητα είναι ο μέγας, οικονομικά μιλώντας και τεχνολογικά μιλώντας, ο μέγας και πιο άμεσος αντίπαλος των ΗΠΑ. Και είναι επομένως λογικό για την αμερικανική υπερδύναμη να αποβλέπει στην επιβράδυνση και αποδυνάμωση της ενωμένης Ευρώπης. Και είπαμε στον τομέα της πολιτικής ένωσης έχει επιτύχει.

Αλλά ας έρθουμε τώρα λίγο στην περιοχή μας, ευρύτερη περιοχή μας. Οι ΗΠΑ δεν συμβιβάστηκαν ποτέ με την ιδέα ότι η Ελλάδα είναι μέλος κατά κύριο λόγο της Κοινότητας. Και ότι ο προσανατολισμός της είναι και θα είναι ευρωπαϊκός.

Γιατί η Ελλάδα λόγω του εμφυλίου πολέμου, ήταν γνήσιος δορυφόρος των ΗΠΑ. Επαψε να είναι για κάποιο χρονικό διάστημα, αλλά η τρέχουσα πολιτική συγκυρία Μητσοτάκης - κυβέρνηση ΝΔ τους διευκολύνει. Και είναι βέβαιο ότι προχωρούμε με βήματα γοργά και χαρούμενα στην ολοκλήρωση του δορυφορισμού μας.

Αλλά στην προοπτική τους για την περιοχή οι ΗΠΑ θεωρούν δεδομένο κι

αυτό έρχεται σε σύγκρουση φυσικά με την ευρωπαϊκή μας ιδιότητα, το τρίγωνο Αθήνα - Αγκυρα - Ουάσιγκτον. Κάτι ξεχωριστό, κάτι που εποπτεύουν οι ίδιοι, κάτι που καθοδηγούν οι ίδιοι, κάτι που διαμορφώνουν οι ίδιοι.

Και πράγματι επιδιώκουν την επίλυση των διαφορών μας με την Τουρκία. Οι διαφορές αυτές, όλες ανεξαιρέτα, αφορούν πτυχές της εθνικής μας κυριαρχίας. Κι όταν λέμε ότι οι διαφορές θα λυθούν, θα λυθούν με βάση τα συμφέροντα της Τουρκίας που παίζει το ρόλο του αρχιχωροφύλακα στην περιοχή.

Βεβαίως μια στενή συνεργασία Ελλάδας - Τουρκίας και όπως είπε ο Μίκης και μια συνομοσπονδία θα πήγαινε πολύ καλά εφ' όσον βεβαίως η Ελλάδα έχει αποβάλλει ένα μεγάλο τμήμα της κυριαρχίας της και το έχει παραδώσει στην τότε φίλτατη Τουρκία.

Αυτή είναι η διαδικασία που ζούμε σήμερα. Κι αυτή τη διαδικασία πρέπει να δει ο λαός από κοντά. Και πρέπει να πω ότι ευτυχώς αυτή τη φορά ο Τύπος έδωσε σημασία σε πολλά πράγματα από αυτά που συνέβησαν. Μπορούσε να έχει δώσει ακόμη περισσότερη, αλλά ήδη έδωσε κάποια σημασία.

Βεβαίως, οι ΗΠΑ στηρίζονται στην Τουρκία για τις δυνατότητές της τόσο στη Μέση Ανατολή, γιατί πρέπει να λογαριάζουμε Αγκυρα - Κρήτη - Λευκωσία - Τελ Αβίβ για να δούμε το ευρύτερο σχήμα και βεβαίως προσβλέπει στο ρόλο της Τουρκίας στα Βαλκάνια.

Και για να μην σας κουράσω δεν θα επαναλάβω, γνωρίζετε άριστα, τη μεγάλη οικονομική διείσδυση της Τουρκίας στα Βαλκάνια σήμερα και το περίφημο μουσουλμανικό τόξο. Τα έχουμε πει κι άλλες φορές, δεν θα σας κουράσω με ανάπτυξη.

Και, επίσης, πιστεύω ότι οι ΗΠΑ θέλουν την ένταξη της Τουρκίας στην ΕΟΚ, όχι μόνο γιατί έτσι κλείνει ένα πρόβλημα αμερικανοτουρκικό, αλλά γιατί, επίσης, η Τουρκία θα αποτελέσει έναν αποσταθεροποιητικό παράγοντα. Διότι η Τουρκία, όπως καλά γνωρίζουμε, δεν είναι έθνος. Είναι ένα ιμπέριουμ που περιλαμβάνει πολλές εθνότητες, η πιο δυναμική είναι οι Κούρδοι, είναι ρατσιστική χώρα, δεν μπορούμε να ξεχνάμε ούτε τους Αρμενίους, ούτε τους Ποντίους, ούτε τους Κούρδους και αυτός είναι πράγματι στον ευρωπαϊκό χώρο αποσταθεροποιητικός παράγοντας.

Και ερχόμαστε πιο κοντά, στη Γιουγκοσλαβία στα Βαλκάνια. Οι ΗΠΑ, αλλά όχι μόνο αυτές, και η Γερμανία και η Αυστρία σε ένα μέτρο, στηρίζουν τη μικρή ή μεγάλη διάλυσή της. Αλλά για τη Σλοβενία είναι μάλλον σαφές ότι κινείται προς την κατεύθυνση της αποσκίρτησης και είναι πιθανόν αυτό να συμβεί χωρίς καν πολεμική αναμέτρηση.

Στην περίπτωση της Κροατίας, η οποία το επιδιώκει, τα πράγματα είναι τελείως διαφορετικά, διότι υπάρχει εκεί μια μειονότητας σερβική της τάξεως των 800.000 προς 1.000.000. Δεν θα επιτρέψουν ποτέ οι Σέρβοι αυτό το τμήμα της Κροατίας να ανεξαρτοποιηθεί, να αποσχιστεί. Κι αυτό σημαίνει ότι σκληρότατος πόλεμος μπορεί να γίνει αλλά δεν θα επιτραπεί από τη Σερβία, εφ' όσον έχουμε επεμβάσεις έξωθεν. Κάτι το οποίο δεν πιστεύω, αλλά δεν αποκλείω.

Και υπάρχει και βεβαίως το πρόβλημα του Κοσσυφοπεδίου, όπου υπάρχει ισχυρό ποσοστό αλβανικού πληθυσμού και η Σερβία επίσης εδώ δεν είναι έτοιμη να δεχτεί την ένωση του Κοσσυφοπεδίου με την Αλβανία. Κι εδώ μπορεί να προκύψει πιθανότητα πολεμικής σύγκρουσης.

Η Σερβία δεν επιθυμεί απόσχιση των Σκοπίων, της δημοκρατίας της Μακεδονίας. Κι αυτό είναι κάτι θετικό. Εάν λάβει χώρα η απόσχιση τότε θα πρέπει να αναμένουμε πολύ στενές σχέσεις, για να μην πω και αλλαγή σχήματος, Βουλγαρίας - Σκοπίων.

Αλλάξαν οι εποχές και άλλαξαν και οι προοπτικές. Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία για τους Έλληνες, για μας, ότι οι εξελίξεις στη Γιουγκοσλαβία είναι καταλυτικού χαρακτήρα για μας. Και ότι απαιτούν από εμάς τουλάχιστον επαγρύπνηση, αλλά και ενεργό ρόλο. Αντιπολίτευση ναι. Αξιωματική αντιπολίτευση της χώρας μας αλλά με σημαντικό παρελθόν στην ανάπτυξη σχέσεων με τις χώρες αυτές και τις πολιτικές ηγεσίες, έχουμε χρέος να προχωρήσουμε.

Και μένει τώρα το τελευταίο κομμάτι της εισήγησής μου, που είναι η ελληνική θέση. Ωραία, είπαμε για την κυβέρνηση Μητσοτάκη, το Κυπριακό και τα ελληνικά κυριαρχικά δικαιώματα που διαβρώνονται καθημερινά. Είπαμε για τις ΗΠΑ, την υπερδύναμη. Τι έχουμε να πούμε για μας;

Βεβαίως, υπάρχει ένα κείμενο το οποίο θα συζητηθεί, λεπτομερές, που είναι μέσα σ' αυτά τα κείμενα που βγήκαν στη Θεσσαλονίκη στο Εθνικό Συμβούλιο. Αλλά επιτρέψτε μου μερικά πράγματα να πω και εγώ. Το ερώτημα είναι τι κάνει η Ελλάδα σ' αυτή τη συγκυρία; Πώς αντιμετωπίζει τις πιέσεις, τις απειλές, τους κινδύνους;

Και φυσικό είναι, δεν το ακούτε για πρώτη φορά, πρώτα απ' όλα επισημαίνουμε την εθνική ανάγκη να φύγει αυτή η κυβέρνηση, που ακολουθεί μια ξεκάθαρα πολιτική που οδηγεί στη συρρίκνωση και του ελληνισμού και του ελλαδικού χώρου.

Το περίεργο είναι ότι το κάνει με άνεση τέτοια, που να δίνει την εντύπωση πως επελέγη για να υλοποιήσει αυτούς ακριβώς τους στόχους, πως αποτελούν την κύρια αποστολή της. Κι αυτό για μας σημαίνει ότι η απαίτησή μας για

προσφυγή στη λαϊκή ετυμηγορία το γρηγορότερο δυνατό παραμένει ισχυρή.

Η σημερινή Βουλή δεν μπορεί να δώσει λύση στο πολιτικό πρόβλημα της χώρας. Θέλουμε νέα λαϊκή ετυμηγορία, που - είμαστε βέβαιοι - θα αναδείξει ισχυρή κυβέρνηση που να αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τη μεγάλη εθνική, κοινωνική και οικονομική κρίση που μαστίζει τη χώρα.

Η ανόρθωση της οικονομίας είναι πρώτης σημασίας γιατί χωρίς αυτήν με μian αδύναμη Ελλάδα, αποδυναμωμένη Ελλάδα σε ρόλο επαίτη και τα εθνικά μας συμφέροντα εκτείνονται σε μεγαλύτερους κινδύνους. Γι' αυτό χρειάζεται η ανόρθωση της οικονομίας μας, για την οποία θα πω δυο λόγια, να συμβαδίζει με την κινητοποίηση μιας εθνικής πανστρατιάς για τα μεγάλα θέματα που αφορούν το έθνος.

Είχα την ευκαιρία να συζητήσω με τα άλλα δύο κόμματα της αντιπολιτεύσεως, το Συνασπισμό και το ΚΚΕ. Και επειδή υπήρχε η σκέψη και η πρόταση εκεί της δημιουργίας κάποιου Συμβουλίου Εξωτερικής Πολιτικής που θα χάραζε, άσχετα από κομματική τοποθέτηση, τις θέσεις της Ελλάδας στα μεγάλα θέματα, η θέση την οποία πήρα εγώ και την οποία εξακολουθώ να έχω είναι η εξής:

Με την κυβέρνηση αυτή σήμερα δεν υπάρχει δυνατότητα διαμόρφωσης κοινής πολιτικής. Διότι το μόνο που θα σήμαινε κάτι τέτοιο είναι τουλάχιστον μερική έγκριση από μας της παράδοσης της Ελλάδος στην Τουρκία και της Κύπρου. Δεν είμαστε έτοιμοι για κάτι τέτοιο. Ποτέ δεν θα είμαστε. Το Κίνημά μας είναι πρώτα απ' όλα πατριωτικό κίνημα.

Αλλά είναι δυνατό και εφικτό και προσκαλώ και επισήμως, να υπάρξει διάλογος στο χώρο της αντιπολίτευσης, προσεκτικός διάλογος, να δούμε αν μπορούμε να διαμορφώσουμε 4-5 ορόσημα που θα καθορίζουν τη στάση τουλάχιστον του αντιπολιτευτικού χώρου.

Γιατί είναι τέτοιες οι στιγμές και τόσο κρίσιμες, ώστε απαιτείται η ευρύτερη δυνατή στήριξη θέσεων που αφορούν την ύπαρξη την ίδια του έθνους μας. Μια τέτοια πολιτική θα έπρεπε να έχει στήριξη από όλα περίπου τα κοινωνικά στρώματα του λαού μας.

Είναι σαφές ότι μια οικονομικά αποδυναμωμένη Ελλάδα δεν θα είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τις απειλές αποτελεσματικά. Κι αυτό απαιτεί τη διαμόρφωση μιας μεσοπρόθεσμης εθνικής στρατηγικής, αυτό το έχουμε πει ξανά, που απαιτεί όμως εκεί που έχουμε φτάσει τώρα και ριζοσπαστικά, κοινωνικά αποδεκτά όμως, μέτρα για βραχυπρόθεσμη ανόρθωση της οικονομίας.

Η προοπτική μας, η πολιτική μας για τη δεκαετία του '90 στον οικονομικό τομέα συνοψίζεται σε πράγματα που είπαμε στη Θεσσαλονίκη και σ' αυτά που θα

συζητηθούν εδώ σήμερα και αύριο. Αλλά εκείνο το οποίο προσθέτω είναι η ανάγκη να διαμορφώσουμε επίσης ένα σχήμα έκτακτης ανάγκης θα το έλεγα, για να αντιμετωπίσουμε το τεράστιο οικονομικό αδιέξοδο στο οποίο έχει οδηγήσει τη χώρα η ανίκανη και επικίνδυνη κυβέρνηση του κ.Μητσotάκη.

Ενα παράδειγμα απλό. Δεν ξέρω, ποτέ δεν μαθαίνουμε τίποτα, παλεύουν λέει να μειώσουν τον πληθωρισμό και αυξάνουν την τιμή του ντήζελ κατά τέτοιο ποσοστό που θα δυναμιτίσει τελείως τις τιμές. Με το καλό που θα έρθει το φθινόπωρο θα δούμε τον τιμάρημο να πηγαίνει πολύ διαφορετικά από εκείνο που περιμένουμε. Αλλά φαίνεται ότι "μωραίνει ο κύριος". Τι άλλο να πω κι εγώ;

Σε ό,τι αφορά τη θέση τη δική μας, τη στάση μας απέναντι στην ΕΟΚ, έχουμε σαφείς θέσεις και θα τις πω σε δυο λόγια. Αλλά θα ήθελα να ξέρετε όλοι ότι έχω αμφιβολίες βαθύτατες αν θα προχωρήσουν τα πράγματα με τους ρυθμούς οι οποίοι προβλέπονταν.

Δηλαδή, όχι μόνο υπάρχουν ήδη θέματα που φέρνουν μια κάποια σύγκρουση μέσα στον ευρωπαϊκό κοινοτικό χώρο, αλλά υπάρχει και η σαφής παρέμβαση, που γίνεται με πολλούς τρόπους, των ΗΠΑ για επιμήκυνση της διαδικασίας υπογραφής των διακυβερνητικών.

Εμείς χωρίς να έχουμε υπερβολική και υπέρμετρη αισιοδοξία, πρέπει να κάνουμε μερικά πράγματα. Δίνουμε πρώτα απ' όλα τη μάχη για συμμετοχή σε όλες τις φάσεις της ενοποίησης. Δεν θέλουμε να μείνουμε απ' έξω, δεν κάνει να μείνουμε απ' έξω.

Κάποτε λέγαμε όχι αλλά είχαμε λόγους που λέγαμε όχι. Και να πω και κάτι άλλο; Αν δεν είχαμε υποβάλλει εκείνο το μνημόνιο το οποίο έγινε αποδεκτό άλλη θα ήταν η συμβολή της κοινότητας στην ελληνική οικονομία και κοινωνία απ' ό,τι είναι σήμερα. Και είμαστε περήφανοι γι' αυτό.

Ενοποίηση ναι. Διεκδικούμε όμως ταυτόχρονα και αναδιανεμητικές διαδικασίες που θα μας επιτρέψουν να επιτύχουμε αυτό το στόχο, γιατί αναγνωρίζουμε ότι είμαστε αδύναμοι, ο πιο αδύναμος κρίκος αυτής της αλυσίδας. Και δεν ξεχνάμε βέβαια τον αγώνα μας για την κοινωνική Ευρώπη.

Δεύτερον, αναμφισβήτητα προωθούμε την εμβάθυνση και την ολοκλήρωση της κοινότητας. Όμως και εδώ μπορώ να πω ότι έχω κάπως ο ίδιος προσωπικά αλλάξει λίγο γνώμη, πιστεύω ταυτόχρονα βλέποντας το θέμα σφαιρικά, ότι ταυτόχρονα με την εμβάθυνση και ολοκλήρωση πρέπει να αποδεχτούμε τη δημιουργία του ευρωπαϊκού οικονομικού χώρου, ευρύτερου χώρου, που περιλαμβάνει τις χώρες της "ΕΖΕΣ", μερικές εκ των οποίων σιγά-σιγά θα γίνουν μέλη της Κοινότητας και οικονομική συνεργασία και βοήθεια προς τις χώρες Κεντρικής και Ανατολικής

Ευρώπης και ιδιαίτερα αυτό που ενδιαφέρει εμάς είναι τα Βαλκάνια.

Πρέπει να παίξουμε κάποιο ρόλο καταλύτη διότι, εάν πραγματικά η οικονομική πορεία στα Βαλκάνια συνεχίσει να είναι τόσο αρνητική όσο είναι, φοβούμαι ότι και πολεμικές εκρήξεις θα υπάρξουν, αλλά και κάτι άλλο. Θα αποδυναμωθούμε όλοι και θα αποδυναμωθεί και η Ευρώπη και η Κοινότητα τελικά.

Γι' αυτό αναλαμβάνουμε ιδιαίτερες πρωτοβουλίες και πρέπει να αναλάβουμε στο χώρο της Βαλκανικής, με στόχο τη δημιουργία συνθηκών σταθερότητας και προόδου. Προσθέτουμε και δημοκρατίας, αλλά αυτό είναι σαφές.

Και τώρα ποιά η στάση μας απέναντι στις ΗΠΑ; Δύο σημεία έχω. Ασφαλώς νομίζω δεν πρέπει να είναι σχέση πολωτικής αντιπαράθεσης, για τον απλούστατο λόγο ότι είναι η στρατιωτική υπερδύναμη. Επιζητούμε ανοιχτό διάλογο και σχέση ισοτιμίας, όπως και στο παρελθόν όταν είμαστε κυβέρνηση.

Δεύτερον, αναγνωρίζουμε πως οι ΗΠΑ έχουν συμφέροντα στην περιοχή όπως αυτές τα καθορίζουν τα συμφέροντα αυτά. Δεν τα καθορίζουμε εμείς. Είναι στρατηγικά τους συμφέροντα. Και είναι δυνατόν φυσικά στο πλαίσιο αυτό να ζητηθούν πράγματα από εμάς.

Αυτό που πρέπει να καταστήσουμε σαφές και είναι το δεύτερο σημείο, είναι πως τα σύνορά μας είναι απαραβίαστα και αδιάβατα. Πως δεν παραχωρούμε κυριαρχικά δικαιώματα που οδηγούν στη διάβρωση και υπονόμευση της εδαφικής μας ακεραιότητας. Κάπου υπάρχει το stop, το έως εδώ και μη παρ' έκει. Μόνο σ' αυτή τη βάση μπορεί να υπάρξει εποικοδομητικός διάλογος.

Και πρέπει να πω και κάτι - είναι κάτι που το εννοούν οι Αμερικανοί, άλλο αν δεν το συμπαθούν - και κλείνω. Το κλίμα που υπάρχει σήμερα είναι ένα κλίμα ανασφάλειας όλου του λαού μας και υπάρχει μια έλλειψη εθνικής αυτοπεποίθησης. Αυτό οφείλεται στην αποδυνάμωση της οικονομίας μας, στην τραγική διάσπαση του εσωτερικού μας μετώπου, που κι αυτό πρέπει να είναι μεθοδευμένο τμήμα της συνολικής προσπάθειας για λύση των θεμάτων της περιοχής και οφείλεται επίσης στην ανίκανη και επικίνδυνη κυβέρνηση της χώρας μας.

Επειδή έκαμα μια αναλυτική παρουσίαση η οποία μας βάζει μπροστά στα προβλήματα, δεν θέλω να κλείσω δίνοντας την εντύπωση φатаλισμού, μοιρολατρίας. Είμαι βέβαιος πως η Ελλάδα και ο ελληνισμός, οι Έλληνες μπορούμε να αντιμετωπίσουμε με επιτυχία τις προκλήσεις της εποχής. Το ΠΑΣΟΚ δεσμεύεται σ' αυτό τον αγώνα. Η Ελλάδα θα ζήσει και θα χαράξει η ίδια την ανοδική της πορεία στην κοινωνία των εθνών.